Тоцький В.В.
аспірант,
Державний університет інфраструктури та технологій

DOI: https://doi.org/10.36059/978-966-397-573-3-39

МЕХАНІЗМИ ПОМ'ЯКШЕННЯ ВПЛИВУ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Геополітичні конфлікти сьогодні стали не просто «фоном» для економічних процесів, а повноцінним фактором, який здатний швидко змінювати траєкторію розвитку країн. Вони запускають ланцюгові ефекти: від розривів логістики й обмежень торгівлі до падіння інвестицій, стрибків цін і посилення фінансової турбулентності. Для України ці виклики мають системний характер, адже поєднують зовнішній тиск із внутрішніми втратами виробничого та інфраструктурного потенціалу.

Під макроекономічною стабільністю у межах цих тез розуміємо керованість ключових параметрів економіки – інфляції, валютного курсу, стану державних фінансів, платіжного балансу й динаміки економічної активності. Її практичний сенс – у передбачуваності: коли домогосподарства та бізнес можуть планувати, а держава – фінансувати пріоритети без накопичення критичних дисбалансів. Геополітичні конфлікти руйнують цю передбачуваність через шоки пропозиції, шоки попиту, а також через зростання ризикової премії та очікування девальвації.

Український випадок вирізняється тим, що макроекономічні коливання відбуваються паралельно зі структурними зсувами: переміщенням робочої сили, перерозподілом виробничих потужностей, зміною експортних маршрутів і підвищенням частки воєнних видатків у бюджеті. Тому «класичних» інструментів стабілізації недостатньо – потрібна система механізмів, яка одночасно гасить короткі хвилі нестабільності, адаптує економіку до нових умов і компенсує втрати ресурсів.

З огляду на це пропонується авторська рамка, що групує механізми пом'якшення впливу геополітичних конфліктів на макроекономічну стабільність України у три блоки: стабілізаційні, адаптаційні та компенсаторні. Така класифікація дозволяє систематизувати інструменти державної економічної політики з урахуванням їхньої функціональної ролі та часової дії.

Стабілізаційні механізми орієнтовані на швидке стримування макроекономічних дисбалансів і запобігання розгортанню кризових очікувань. Передусім ідеться про монетарну політику, спрямовану на

підтримання цінової стабільності, зменшення інфляційного тиску та керування валютними ризиками.

Прикладом реалізації стабілізаційних механізмів в Україні є дії у сфері монетарної та валютної політики в умовах воєнної невизначеності. Застосування режиму посиленого валютного регулювання, активне використання валютних інтервенцій, а також підвищення ролі комунікаційної політики центрального банку дозволили стримати зростання девальваційних та інфляційних очікувань. Такі заходи були спрямовані насамперед на збереження керованості фінансових процесів у кризовий період.

Фіскальні стабілізаційні механізми передбачають утримання керованості бюджетних потоків за різкого зростання потреб, пріоритизацію видатків і підвищення адресності соціальної підтримки, що дозволяє зменшити ризики розбалансування державних фінансів.

Адаптаційні механізми працюють на середньо- та довгострокову стійкість економіки. Їхня логіка полягає не лише у реагуванні на поточні шоки, а у зміні економічної конфігурації з метою зниження вразливості до повторних зовнішніх збурень.

В українських умовах адаптаційні механізми проявилися у структурному переналаштуванні економіки та зовнішньоекономічних зв'язків. Йдеться про зміну логістичних маршрутів експорту, переорієнтацію частини зовнішньої торгівлі та посилення ролі внутрішнього виробництва у забезпеченні критично важливих потреб. Такі кроки знижують чутливість економіки до повторних геополітичних шоків у середньостроковій перспективі.

Компенсаторні механізми спрямовані на покриття дефіциту ресурсів, що виникає внаслідок геополітичних конфліктів. Вони передбачають використання зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування з метою підтримки базових функцій держави.

Компенсаторні механізми в Україні реалізуються передусім через залучення зовнішніх фінансових ресурсів та міжнародної підтримки. Це дозволяє державі виконувати бюджетні зобов'язання, підтримувати соціальні видатки та фінансувати відновлювальні процеси в умовах обмежених внутрішніх ресурсів. Водночас їхній компенсаторний характер зумовлює необхідність поєднання з внутрішніми джерелами економічного відновлення.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що забезпечення макроекономічної стабільності України в умовах геополітичних конфліктів потребує системного та багаторівневого підходу. Макроекономічна політика має розглядатися не як сукупність разових антикризових рішень, а як динамічна система, здатна адаптуватися до тривалих зовнішніх шоків без втрати керованості.

На думку автора, саме поєднання стабілізаційних, адаптаційних та компенсаторних механізмів формує основу макроекономічної стійкості в умовах високої невизначеності. Ефективність цих механізмів визначається інституційною узгодженістю дій державних органів, прогнозованістю економічної політики та рівнем довіри економічних агентів.

Список використаних джерел:

1. Blanchard O. Macroeconomics. – Pearson Education, 2021. – 624 p.
2. International Monetary Fund. World Economic Outlook: Coping with High Debt and Sluggish Growth. – IMF, 2023.
3. National Bank of Ukraine. Annual Report 2023. – Kyiv, 2024.
4. World Bank. Ukraine Economic Update: Recovery and Resilience. – World Bank Group, 2023.
5. Rodrik D. The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy. – W. W. Norton & Company, 2019.